

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De sex aetatibus hominis

Johannes

[Nürnberg], um 1478

Tractatus magistri Johannis gallensis de sex etatibus hominis

[urn:nbn:de:bsz:31-311646](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-311646)

Tractat⁹ magistri Johānis gallensis de
sex etatibus hominis

Mag. Argemont

Secundū magistrū Johannē
Gallensē sunt varīe etates ⁊
eciam sic varīe informacōnes
Prima etas ducitur per sep-
tē ānos que dicitur infācia

Argemont
Argemont

De instructiōe vero puerorū loq̄t̄ jeroi⁹
•xcv• eplā q̄ non est paz apud deū bene
educare filios Exēplū de Alexandro qui
moribus et īcessu Leomdis magistri sui
et vicijs q̄b⁹ p̄auul⁹ fuit infectus nō po-
tuit carere dū ess̄z dominatō orbis. vnde
jeroi⁹ in eplā. lxxvii. i tenera etate fa-
cil⁹ sācte cōuersacōis vs⁹ iolestit opti-
mū admīstrucōnū p̄mi āni hñt i se lētū
q̄ddā. ⁊ molle. et q̄ facile in formari q̄at
⁊ arbitriū volentis trahi Et ponit exē-
plū de arbustulis. qui i quālibet partem
possunt flecti. et tenēa āimalia solēt do-
mari. Et anselmus ponit exemplum de
molli cera. et postea dura in libro de si-
militudinibus Vnde pueri sint Sobrii
nutriendi Ifidei documentis mistruendi ⁊

no 2 =
no 2 =
no 2 =
no 2 =
no 2 =

no 2 =
no 2 =
no 2 =

5

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or gloss on the main text.

Sūme a pētis cohibendi Debito modo
castiādi Debitis artificijs erudiēdi Diui
nis mādati inbuēdi ¶ De pmo Aug⁹
xii. de ciuitate dei capitulo. xv. Si p viri
b⁹ suis alat⁹ infans fiet vt crescēdo pl⁹
capiat. si modū capacitatis excedat defi
ciet anteqz crescat ¶ De secūdo Seneca
libro. ij. de ira q̄ uinum regādum ē pue
ris ne tibi implendis distētent⁹ corpora
h̄ plato s̄ sc̄o ibidē johānis z Hugo s̄
sac̄mentis libro sc̄o pte gracia ca. xii.
Qz paterni sunt fideiussores p eis quos
in baptismo suscepērūt. tamē eos cū ad
legitimā etatem puenerint admoniāt.
fidem rectam et conuersionem bonam
custodire. ante omnia simbulū et domi
nicam orōnem. scilicet eos doceāt. Vnde
Greg. in registro dicit. Verba uutriēci
um. aut lac erunt. si bona sūt. aut uene
num. si mala Talia emz sugant nūc que
postmodū ostēdant⁹ quā bōa fuerint q̄
ab eis suxerunt. ¶ De tercio ibidem ins
fantis cohibendi sūt sūme a peccatis. qz
multa sunt peccata puerorū sic enume

In p̄batione
sunt mandata
et q̄d lib. i.

De p̄batione
sunt mandata

De p̄batione
sunt mandata
et q̄d lib. i.

rat Aug⁹ in libro confessionum Vbi ait
loquēs de seipso confessionum Tantillus
puer et tantus peccator peccabas iq̄ faci
ciendo conē parentum et magistrorum vo
luntatem Cum narrat de peccato suo q̄
furabatur p̄yra cū sodalibus suis Ibi dēz
Vidi zelantem puulū nōdum loquebat^r
et intuebatur puulus pallidus collecta
neum suum et talia multa enumerat ibi
dem Et dicit Jeroi⁹ in epistoia .lxxxix.
q̄ vsq̄ ad septem annos imputat it^r pec
tum parentibus. ¶ De quarto ibidēz
infantes sunt castigādi z debito modo v̄
berandi secūdm regluam salomoi^r. p̄b
·xxiij· Noli subtrahere a puero discipli
nam. et Eccl̄i. viij· Filij tibi sunt erudi il
los et curua illos a puericia. ¶ De .v^o.
ibidem infantes sūt erudiendi debitis ar
tificijs et conuenientibus suo statui vt si
sint nobiles erudiātur in operib⁹ q̄ sunt
nobilium et si indigeāt viuere artificio
erudiātur i artibus sibi debitis vt m̄ pos
sit conueniēter viuere et iuste Vñ Cons
stātin⁹ constituit filias suas in artē tex

*liber 9 p̄b
ind. lxx
+ 90 p̄b
1 R 9*

*Vñ b. 6. d. 1. d. 2. filij q̄ fuerit p̄b. in iudicio dicit q̄c solus ḡtuna
Nupte d̄ap̄t ad hoc q̄ d̄ant ad hoc q̄c sup̄ad d̄ant. + lxx In
stātin⁹ d. 2. Ep̄y v. et p̄b. p̄ca. p̄ca. ad p̄ca. d̄ant. p̄ca. p̄ca. p̄ca. p̄ca. p̄ca. p̄ca.
Et d̄ant. cas. Indispl̄a. et d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant.
Et d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant.
z d̄ant. q̄. arḡue. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant. d̄ant.*

endi et nēdi. vt si essent necesse. q̄ ex ta
libus possent viuere. ¶ Sexto itidez
infantes sunt imbuendi fide et diuinis mā
datis. ac informādi virtuosis moabz liez
fecit: Thobyas .iiij. ca°. Vbi ait ad filiū
Attende tibi ab omni formatione zc.

Ecūda etas est a septi° anno
vsq; ad .xiiij. q̄ puericia noia
tur. z sūt z illi sint p̄mi imbu
ēdi maxie in peccatis cauens
dis qua ppter sunt nutriēdi

De primis
De primis
Varijs exercitijs ¶ De primo io
Laboribz cottidiajs hāms vbi su
Stati mtemporantis pra In eta:
Verbis moderatis te puerili m̄s
furgunt libidines et concupiscentie; et iō
agendum est q̄ doment^r et sobrietate et
castitate in actōne vel exercitio; vñ Cris
sup math. vt terra infructuosa; sic iuue
nis qui negligitur multas pducens spi
nas et immittamus in ignem combura
mus pnciosas concupiscentias aremus
arias nostras ad semis suscepcionē; in iu
uētute subrietas fulget. hec ille. ¶ De

scdo ibidem pueri sunt laboribus debitis
stituendi qui statui suo competunt et iſo
mandi bonis moribus. Vñ Thul. 9 li. p.
ca. xxxviii. Est adolescentis maioris natu
veri. ex hijs eligere optimos et pbatissi
mos quoz consilio et auctoritate utatur.
et sequitur maxime hec etas a libidinibus
cohercenda est exercendaq; in labore pa
ciaq; animi et corporis. Vnde eaz in bellicis
in ciuilib; officijs vigeat industria. Hille.

¶ De tercio ibidem et allegat tullius vbi
supra. q; pueri caueant in tempandā se
quitur iuuentutis etatis in solencia senuz
constituenda et regenda prudentia est

Vnde maior natu eoz rebus debent in
teresse Vñ. ecci. vii. Si filie tue sūt ser
ua corpus eaz et ne ostendas hilares fa
cies ad eas idest pmittendo eas lasciuire

¶ De quarto ibidez allegat jero9 v̄ sup
Vuer nichil aliud distat nisi audire loq
et q; ptineat ad timorem dei. turpia non
intelligat. cantica mūdi ignoret. adhuc
tenera lingua psalmis dulcibus imbuat.
sequitur puelle et pedissequae secularib;

concordijs arceatur. sequitur / sed sollicita
ta et prudens es. ne piciat^r filia a pipe-
ra custodis cur non eadez cura puides ne
feriatur a malleo terre ne egrediat^r cuz
dina. ne ludat pedibus. ne trahat caut⁹
postq³ gradiuncula est p⁹gat ad templū
cū parentibus. nec inter turbas inueni-
atur. Exemplum sumat a Maria q³ gas-
briel in cubiculo inuenit Luce .ij. vñ Sa-
ra ait Thobie. iij. Nūq³ cū ludentibz mi-

Ercia etas est a scui me.

.xiiij. anno vsq³ ad .xxviiij.

durat z dicitur adolescencia!

Vnde tales sūt ammouendi

scdm mgrm jobez gallensē

Ad incipientem iusticiam ¶ De pmo

Ad virtutem ironiam ¶ ibid dicit

Ad subiectam obedienciā. ¶ Caueant

a predictis! z sicut crescit etas corporis.

ita crescat etas iusticie! sicut ait Jero⁹.

De⁹ tinencia virginali Crescat i te etas

cum annis. cum etate iusticia et fides vt

eo perfectior videat^r! quo semet. z scit^r

Oē tempus in quo te meliore nō seferis

hoc te est iam pdidisse ¶ De sc̄o ibi:
dem. Sunt ergo adolēscētes informā:
di te instruēdi z magis q̄ alij vt caueāt
a peccatis vt laborib9 se exercant vt ho
nestis morib9 se teneāt vt mature se ge
rant. vñd Anselmus de similitudinibus
ca°. xlvj. Tria in iuvene cōmēdanda sūt
videlicet Taciturnitas Corporis continē
tia et Verecūdia ¶ De tercio ibidēz di
cit. adolēscētuli maxime amouēdi sūt
q̄ sint subiecti z obediētes. z obsequio
si. quia vt dicitur in tractatu de. xij. ab
usib9. secūdus grad9 abusiōis ē ado
lescēs sine obediēcia. et sequitur sicut in
semitis sobrietas z mox p̄fecte requiri
tur. sic in adolēscētibus. z subiectio z p̄
sicut fructus nō reperitur in arbore in q̄
flores prius nō apparuerint. sic z in se
nectute honorem legitimū consequi nō
poterit. qui in adolēscētia alicuius disci
pline nō labor meruit. Item Augustin9
libro sc̄o de ordine v̄stro. Nemini faci
ant q̄ pati nolunt In omni autem vita
loco z tempore amicos. aut habeāt. aut

habere istāt: obsequentur dignis. etiam
non hoc expectantibus. superbos minus
curent. amorem autem pecunie totum sue
spei certissimum venenuz esse credant.

Varta etas a v. celsi mooda^o
anno vsq; ad .l. durat que di
citur iuentus scdm mag^m
Ioh^z gallēsem s^t informādi
eo q^d sunt vigore virtuosioz

res. complexioē in columitate saniores!
ad sustinentum terribilia cōstanciores eo
ipso debent esse pfectiores. et perfectius
seruire suo creatori dicens cum ppheta
Isfortitudinem meaz ad te custodiaz! viri
liter age et confortetur cor tuū. vñ Gre.
moz. vñ. Enumerat ista que isti debent
habere primo scilicet

Carnez vincere

Doluptatib9 pprijs cōtere

Delcācōz vite pntis extigūē

N9 mundi aspa p eternis

premijs amare

Adulstatis metū i corde supare

Prosperitatis blādimēta cōtere

¶ De his

omnib9

Aug9!

fatis p:

lixē deter

minat!

Quinta etas a quinquagesimo
anno vsq; ad septuagesimum
annū et dicitur senūz declina
ta a iuuentute in senectutez
Vnde scōm magistz jobēm

sunt amouēdi. q; sicut etas corporalis
creuit sic crescat etas virtutis: z vt in ta
li etate sit omnium voluptatum iuuenas
lium abdicatio Vnde Tullius preclaruz
mm9 etatis scilicet huius q; aufert a no
bis: q; in adolescencia est viciōsissimum
scilicet voluptatem Si enim Paul9 qñ
factus fuit vir euacuauit ea que erant p
uuli prima Cor. xij. multo magis quā
do quis factus ē senex debet talia euacua
re Vñ seneca epistola. vij. Eracias ago
senectuti mee qcqd debeaz velle ñ possū.
Vñ isti sūt amouēdi etacit z icrepādi q;
Eoz studia z occupacō sit oim salubnoz
Vñ vsus virtutis omnium rectior

Senectus in bonis moribz oim dulcior.
Consiliari promptus z omniū vtilior
Ad constanciā subeūde meritis peracior.
Ad reprimendas libidines oim forcior

Moꝝ omnium bonorum pfectioꝝ

¶ Primū patet p magistrum Johānē
gallensem Senes sunt ammouēdi circa
salutaria studia vt in illis sit eoz occupa
tio. vnde Auicenna parte quinta de ania
Post. xlvj. annos intellectus roboratur
& Tullius de senectute quar° ca°. qꝫ me
moriam industria ingeniū viget in semibꝫ
Vnde seneca epistola. lxxix. queris quid
doceam. ¶ semi est docendum & discēdū
et ibidem Quid stultius est qꝫ qꝫ diu nō
didiceris omnis etatis homines stola ad
mittit. subdit. nec vlli rei magis h etas
conuenit qꝫ huic ¶ De alijs. v̄ dicit ā:
brosius primo ca°. Senectus in bōis mo
ribus dulcior. in consilijs vtilior. ad cōstā
ciā subeūde mortis paratior & prestācior.
& reprimēdas libidiēs forcior & sic d̄ alijs

Extra etas que .lxxvij. anno
incipit & nullo annoꝝ t̄mmo
& numero terminatur. que &
dicit̄ semiū. Sunt ergo isti ā
mouendi maxime vt

Abstineant a supfluis alimentis

epist.

Et p̄mo moriātur a vicijs z peccatis
Recognicōz z cōfōz hēant d̄ malis p̄tes
Nō gloriari in aliq̄bus bonis ritis
Non imaginari de p̄teritis fedis
Nullam spem habere in istis terrenis
¶ De primo dicit mgr̄ johēs ibidez Sū
me enim debent cauere senes ab excessu ī
alimentis z potibus quia vt dicit̄ in lib^o
saturalium aristotilis Senes cicius in
briantur. quia eis corpus sicū z in mēs
bris durioribus naturales meatus obser
uātur. et ideo exalacio statim ad cerebrū
ascendit ¶ De sc̄do ibidem dicit Stū
dium ergo semis est vt moriātur in eo vi
cia ante q̄ ipse moriat̄. vnde Grego⁹ Ni
chil est turpius q̄ senex incipiēs viuere
vnde Seneca epistola. xxvii. Ante sene
ctatem creauī vt bene viuēz. ī senectute
vt bene moriar ¶ De tercio dicit̄ ibid̄
Noc ergo esse studiuz semis debet abdu
care omnes p̄teritas voluptates recogit
tare iugiter culpas z defectiones. recogit
tare suas penalitates Vnō recogitare se
cūdum Grego^m sup euāge. ia libro primo

omelia prima. q̄ statura cūatur. ceruix
excitata depomit. frequentibus suspirijs
pectus vigitur virtus deficit loquētis v̄:
ba anhelitus decidit. et sic languor defi-
cit sembus ipsa salus egritudo est. vnde.
Virgilius. nomen isti etati imposuit et
vocaui tristis ¶ De quarto ibidē Nō
est gloriā dum sem de senectute etatis. mi-
si alit senectus sapiencie z virtutis vt a-
it Seneca eplā. xcv. Nō vt diu viuam⁹
curandū est. sed vt satis longa est vita si
plena est. impletur autem cū anim⁹ si-
bi suum bonū reddit z ad se potestatem
sui transtulit ¶ De quinto ibidem Ca-
ueat ergo semilis etas ne particule iuues-
nescentes totam armoniā decipiant. z v-
nicuiq; etati considrandū est. q̄ etati im-
mimenti dignū sit / quasi diceret / nō erit
dignū puerilia cum delectacōne reuocare
¶ De sexto ibidem dicit Senes sciant se
nō habere annos qui transierunt z se de-
bent habere p̄t respondit Bellius cui⁹
dicenti. quadraginta annos habeo hos
Nos inquit dicentis. q̄draginta quos n̄

habes. & hoc ideo quia fluit tempus & aui
dissimos sui deserit. nec quod futurum est me-
um est. neque quod fuit. unde Seneca de natu-
ralibus questionibus libro quinto in fine Ex-
quo ergo non restat semper spes de vita & in-
possibilis est diuturna dilatio mortis. non res-
tat nisi ut studeat bene mori.

Et sic est finis.

De septem miserijs hominum in hac vita.

Prima miserea hominis est nuditas
& priuatio. quia nascitur sine
vestitu. non sic animalia alia.

¶ Secunda miseria est imbe-
cillitas & impugnatio. quod nos
habet arma naturalia ad defendendum se
sicut cetera animalia ¶ Tercia est flexi-
bilitas & desolatio. quia mox natus nihil
scit nisi flere. & non ridet ante .xl. diem et
primo dormiendo ut dicit Augustinus primo con-
fessionum per principium ¶ Quarta est ser-
uitus & subiugatio in cuius signum mox na-
tus ligatur in manibus & pedibus non sic cetera

tera animalia ¶ Quinta est pmtas z
recuruacio. qz mox dum incipit se moue
de loco. vadit pnus more quadrupedis.
quasi reportado ¶ Sexta est infirmi-
tas z infectio. quia nullū aīal ita morbi-
dum si ut homo. plures morbi q̄ reme-
dia. ¶ Septima est prauitas z trans-
gressō. qz nullum animal ita inclinat
ad vicia sicut homo. vñ dicit ibidē Plin⁹
qz inter cetera animalia vni tantū scilicet
hominī ē ābicio. vni auaricia. vni ī mēsa
cupido viuēdo vni supsticio. vni causa se-
pulture Nulli vita fragilior. nulli omni-
um rex cupidio maior. nulli pauor confu-
sior. nulli rabies acrior. Et primo igitur
patre iste miserie contrahūtur et igitur
vt h⁹ p̄is z miserie memoria hēat. to-
ta ecclesia in cinerib⁹ in hac die humili-
atur. Ex isto patz q̄ sunt stulti sicut sūt
multi qui ex isto patre sūmūt materiam
gloriādi. Gloriarī enim de generis nobi-
litate est idēz qz gloriari de putredinis fe-
ditate. **AMEN.**

Et sic ē finis h⁹ tractat⁹ zc

Magister Johannes gerson Doctor sa
cre pagine z Cācellarius parisiē. 8 mo/
do audiēdi confessiones. cū pulcris circū
stancijs z consideracionibus.

¶ Si virtus quaz assuefactio
gmgnit certius q̄ ars opet̄
n̄ z nichil tamen p̄dest artis
tradicio apud eos qui nōdū
p̄fecti sūt in v̄tute hoc in āte

qualibz p̄spiciū est Et quomā ars arci
um est regimen animaz p̄sertim in con
fessionibus audiendis. studii quasdam
generales consideraciones tradet̄ breui
ter et distincte quas esse p̄ficias experi
encia doctri z cognoui. Indurit hoc agē
me nō mediocriter q̄ paucos hactenus
reperi qui p̄fecte v̄mqz z integre confessi
fuerunt causa existente in multis. vel ne
ḡiētia. vel ignorantia confessorum.

¶ Prima consideracio p̄uideat añ om̄a
confessor purus esse. qui purgandis a
nimabz inuigilat. spem quoqz sui labo
ris z p̄ficienti circa alios nō in p̄pria. s̄
diuina v̄tute reponat Meminerit iugi

ter. quomā neq; qui plantat. neq; q; ri-
gat est aliquid. sed qui incremētuz dat
xpc Et q; nisi spūs sanct⁹ assit cordi au-
dientis. inuanū laborat lingua loquētis
Oret igit⁹ crebro put sapiens de corp⁹ li-
medico consulit. quatin⁹ dirigat⁹ cp⁹ su-
um a deo. eiusq; virtute roborat⁹ et cre-
scat ¶ Sec⁹a collocet se confessor i ar-
te seu specula rationis abstrahēs semet-
ipsum q̄tum potuerit ab homie exte-
ri tam in se q̄ in alijs. vt spiritu ambulz
z noz carne. ne forte illect⁹ formis corpo-
rum. fiat ipse laque⁹ pdicionis sibūpsi.
totus in animaruz pspicienda qualitate.
spiritualiter invigilet. nō attendēs discre-
tiōz seruū vel formaz. alioquī quid ei p-
derit si vniuersū mūdum lucret⁹. amē ve-
ro sue decēmentuz paciat⁹ ¶ Tercia op-
leat ēga q̄libz sibi cōfitez. solliciti cō-
fessoris officiū nichil p̄cipitantez. aut i so-
lo transcurso puolās. sed morositate per-
uigili omia plene examinās. diiudicās
memorie quoq; confitentis. que dicēda
imponenda ve fuerint. ea diligenti repez

titio[n]i reponens infigat. Quippe elegi-
bilis est paucas audire cōplete q̄ mul-
tos imperfecte. cū cōscienciarū strupulis n̄
tam expedite q̄ impeditos plerumq̄ re-
linquere cogat. Initet in hoc deū cuius
perfecta sunt opera. Malle namq̄ si quā-
tus essem. multoz differre cōfessiones p̄
pasca. etiaz p̄bi quāda[m] nō redirent q̄ q̄
cecos oculus seduceret. dum p̄ vere abso-
lutis ipsi non recte absoluti si gererent.

¶ Quarta ostendat cōfessor in operi-
bus nichil in cōfessione querere p̄ter salu-
tem animarū suarū. ⁊ solutionem libe-
ram a laqueis peccatorū. ita nichil agat
p̄pter questum. recolens q̄ gratis acce-
pit gratis det. nichil ad mūdanā ostendet
gratiam. pauperib⁹ eq̄ sicut diuitib⁹ se
tradat et offerat turpibus vt pulchris. i
doctis vt doctis. Nisi forte p̄ quāto ma-
ior inde fructus. honorq̄ apud deū spera-
ret. Proderit supra modum hec sinceris-
tas intencionis recte. ⁊ velud magnes a
liquis spiritualis ferrea etiam populi cō-
ta virtuosib⁹ ad se trahet. ¶ Quinta ex

pedit ut confessor zelans aias obtineat a
prelato subditoꝝ sua in casibꝝ reſuatis
potestatem seu relaxationem; p̄cipue ni
si sūt casus publici z scādaloſi Repiuntꝝ
itaqꝫ pauciſſimi qui nō inciderunt in ali
quem taliū casuū qui cōmuniter reſua:
tur. Sciētes vero ipsi confessi seipſos n̄
debere remitti deiceps ad alterū vni libe:
cius et citius oīa detegunt Confessor etiā
similiter eos p̄sumit liberiꝝ interrogare
de singulis plerꝫ qꝫ sanare simul z semel
iꝑos absoluētio cōfidit ¶ Sexta sciat cō
fessor oīm peccatoꝝ genera et spēs tāqꝫ
medicus doctiſſiꝝ spūaliū egretudinum
Preterea q̄liter hoīes diuersoꝝ statuū z
varioꝝ officioꝝ peccare possunt nullate
nus ignoret Et quāqꝫ ad hec cōgnosce
nda facti sūt tractatuli attamen aliqꝫ sūt
que nō tute cōmittūtꝝ scripto aut verbo
publico p̄pter euitādū quorūdā scādalu
sed ea secrete discant ip̄i quoz interest
hec nō nescire. sicut medicꝝ morborum
varietates cōuenit nō ignōare alit̄ nēpe
quo pacto sibi cōfessos prudēt ac diligēt

ter interrogabit Instruetq; confessio ad
suoz remeōracōem criminū . hoc maxie
necesse ē in pctis carnis extra ordinaris
qualia expta est vix vmq; dici i cōfessioe
culpabilibus i eis . nisi cautissima arte p̄
moueant̄ interrogētur capianturq; Et
certe necesse est vt cōfessor hēat at̄ hāc
obstetricādi spūale ad educēdū colubrū
talē pest. ferū tortuosum z virolētum ab
aia ipsius Aut ipsa sine dubio picitabis
tur z ut crebrius z emo moriet̄ Nec re
puto audiendos in hac re eos qui nihil
interrogandū aut inquirendū esse dirūt
a confessis p̄sertim cū hoc ipsū velint re
quirantq; cōfessi Alioquin nō satis con
sultitur verecūdie ignorancie z fragilitati
peccantium . nec implet̄ illud scripture
Alter a terius onera portate z filia
C Septimo cōiecturet cōfessor post in
terrogacōes qualidaz preambulas super
estate statu condicōe studio vel officō cō
fess. vtrū ipse verecūdus sit et nimio pu
dore detētus . qz forte puer ē . aut femia
vel ex illis complexiōis apud tales p̄ces

teris p̄uadidū est primitus z figendum
in aīo q̄z admodū confessio secretiss. ma
est et omniscienti deo magis q̄z hoīm fit
non ad revelandū aut accusandūz queri
peccata sua sed emendandū est et absol
uendū z p̄petuo quitādū Mallez cōfessor
rem mori quā aliquid dicendorūz Et egē
Tolle igitur omnē talē suspicōez ne for
mident q̄ p̄pter etiā dicenda cōfessor sit
eos postmodū cōsuros aut cōtēturus aut
accusaturus ymmo tenerius eos diligit
sicut filios carissimos z qui sue fidei se to
tos cōmiserunt ¶ Octauo laborez cōfes
sor presertim erḡ iuuenes z puulos ha
bere cōfessionem eoz generalem. q̄ vix
et nū p̄ integre confitentur nisi forsan p̄
docti a tali confessore quales describim⁹.
quin etiam illud esset vtile apud grand
nos rurales et simplices feminas q̄ si nō
possunt leuiter induci ad h̄ poterunt ab
eis fieri interrogaciones tales. vtz facta
est tibi cōsciencia de talibus peccatis z de
talibus z de tali etate z de societatis tali
bus. z scōm responsiōs poterit animad

uertere prudens confessor: si plena fuerit
talis confessio & si nō tunc inducat^r eam
p̄ficere ¶ Nono p̄caueat sūopere con
fessor: ne sit austerus ab inicio tristis & ri
gidus Mox em̄z clauderet^r os terri pec
ca toris Breuia sit affabilis locutio. eciam
aliquando si res ita exigat sup non pec̄
tis quousq; familiaritas quedā cōtracta
sit De hmc ostendat quante iniquittis
sit & ypocriſi pessime quicq; velle celare
in confessione coram deo & quēadmoduz
hoc agere est seipsum turpiter fallere et
se quoq; melius dicat si non cōfessus ab
scedere velit q̄ fingere cōfessiōz ip̄fectam

¶ Decimo querat cōfessor a cōfitentib9
nōne velint expurgari penitus ab omni
suo crimine. et q̄ nisi hoc velint fas h̄nt
recedendi. ne tempus in cassum. ymmo
noxie detineant si volunt. Debent igitur
iuuare se & hoc melius & sceleri9 fieri ne
quid. q̄ si ad interrogata veritatem ple
nam responderint. Si vero deprehendun
tur velle mentiri. & se celare vt sepe fit p̄
discretum confessorem coarguantur ves

hementer ⁊ acriter ⁊ oppellantur veniam
statim querere super hmōi mēdacio q̄
postq̄ fecerint rursus blāde ⁊ leniter mo
neātur nichil de iceps mentiri aut celāe
Si vero bis aut ter rursus mētiti fuerint
poterūt remitti et differri vsq; ad tēpus
alterum miūgēdo vt meli⁹ sibi p̄uideāt
Et sepe fit vt ī altera cōfessione libencius
apiāt oīa dum putāt mēdacia p̄ora ma
gis imputatura eis ad madūtēciā quam
maliciā ¶ Undecima applaudat cōfessor
dicentib⁹ veritatē sup delictis suis quāto
magis enormissima ⁊ ab homināda vide
bunt⁹ Collaudēt⁹ de veritate .ō religiōe
de timore dei de zelo p̄pe salutis .ō confi
dencia ad sacēdotē et cōsilib⁹ . ⁊ q̄ auda
cter p̄gāt ad alia nichil hesitātes ifit ali
quando noz inutilis q̄stio si fuerint alias
de talib⁹ confessi . et si nō q̄liter inde am
plus nūc loq̄ debeant . et deo grās agere
qui talem tribuit eis volūtate ⁊ optuita
tem Conuenit q̄q; vt p̄ confessorē grās
agere p̄sencialiter moneāt⁹ postmodum
tendant ad alia ¶ Duodecimo iubeat con

fessor ne confessi crimina detragant alioꝝ
nomiãdo eos vel signis certis notificãdo
nisi forte peccata talia sint que nullo mō
possunt aliter apiri. vt si sororē vnicā fr̄
cognouerit aut vir vxorē Non sit p̄terea
curiosus in p̄quirēdo p̄ticularēs circū-
stãcias peccatoꝝ que non multū augent
vel variant grauitatē in eis quoniam na-
sceretur inde aliquando vel temptacio
periculosa vel turpitudine nimia. Aut su-
spicio retardatia confitendi Nichilomi-
nus vtile iudicam⁹ pro serenacione con-
scienciarum illorum qui confitentur q̄a
forte post modum grauiorib⁹ vt gerent⁹
stimulus quasi non bene integre pecca-
ta sua confessi essent vt plerumq̄ explicēt
omnia quantum et quou⁹q̄ iudicauerit
confessor expedire ¶ Tredecio aggrauat
et rephēdat acriter ip̄o cōfessor pe-
ccata enormia postquam illa plene cog-
nouerit et ostendat quanta punitōe pec-
catoꝝ confugere possit ad negandū iam
confessa. sicut plures expertum est etiã
post confessionem completam prius id

circo habeat certissima explicatio peccatorum. Demum quicumque in confessione dixerit sacerdos sit ipse semper in fine mansuetus atque benignus infundens oleum consolacionis et compassionis bone spei potest aliquando insuper dicere confessor.

¶ Ex quo talia et talia confessus es que sunt grauissima noli demum aliqua celare sed omnia dic ut te simul expediā.

¶ Decimoquarto pcedat confessor in inquisitione peccatorum specialiter peccati carnis quod a multis cum summa difficultate potest extorqueri. primo pedetentim et a generalioribus. et que nullam aut paucam videntur includere culpam. quia si peccator vult mentiri aut fugere sepe deprehenditur per talia que naturaliter accidunt omnibus. aut rarissime reperitur oppositum qualia si statim neget constat eum timere dicere grandiora. Hoc modo moui plures fuisse deprehensos qui interroganti negabant se unquam passiones membri pudendi calefactionem vel pruritus vel erectionem quicumque vel tentationem vel cos

gitatioē; malam de quacūq; muliere et dū
conficti fuerant de hoc mēdacio q̄rebatur
nōne illis erat turpe sic dimittere quid a
gebas tu z sepe respondebant illud qd q̄
ritur credentes ex mō loquēdi confessōis
q̄ illud non imputaret ad culpam s; lau
dem ¶ Quindecimo sciat confessor gene
ralitates istas esse et similes Isuisti vnq̄
atempore quo cognouisti te in societati
bus famulorum aut socioꝝum vel famu
lay spāliter i lecto si sic Audisti ne vnq̄
malum vt sepe fit loqui tibi de impudici
cia et mulieribus. si sic loquebaris tu si
militer. et si mala desiderabas si sic. vtz
vnq̄ voluit q̄ tangeres eum inhoneste
vel ipse te si sic p̄cessus fit vltior sub ve
lamine tali q̄ intelligat an commissa fu
erit ibidem mollicies siue pollitio. et hoc
peccatum bene committit̄ eciaz ante pu
bertatis annos. ymmo semp imputatur
i vigilia dū cōplete trāsit dlectatio n̄ pol
lucioe n̄ extāte ¶ Sedā potit confessor dū
ihōeste loq̄ndū dicē ēit Mice nō cures si
loquor turpiter qm̄ oportet omnia in cō

confessione dicere longe alter dicerē aut certe
si. ere. n. extra confessionem. Et dicant^r ta
lia satis constanter. et quasi p̄sciart^r aut
q̄ non reputant^r ita graua. nec aspiciā
tur fixe vultus peccatoris sed diuētat cō
fe. Ter vultum quasi non curans. aut fere
nar. ans fabulam dicendo sibi ego bene vi
deo. tu fecisti sic et sic. Consequenter dic
ergo totum in nomine domi ego tibi in
dulgeo. si non alias feceris. et si diceris
omia mala mūdi nō inde peius haberes
Dic audacter immo queri poterit si veit
vt sup oib⁹ diligēter iterroget^r si sic sub
iferatur q̄ 8° dicat in omib⁹ veritatem.
¶ Decimoseptimo accidit aliquādo licet
rarissimum sicut apud circūspectum 2 p
uidum confessorem. q̄ aperiunt^r quedā
species peccator⁹ carnis. aut quedaz cir
cumstancie viles quaz peccator nō cōsci
us. aut culpabilis et hinc forte scādaliza
bitur vel docebitur deinceps facere simili
a Licet p̄certo non videam⁹ istud ita es
se timendum quē admōm aliqui tradūt
nec timendus q̄ p̄pter hoc debeat omit

ti diligens inquisicio peccatorum. vt. nā
mala a pueris et alijs tam diligenter cō
fiterentur q̄ sciuntur et aguntur ab eis?
Nec inquirenda esse iudicam⁹ quasi ne
sciant sed quia forte ea nō tam graua es
se credunt q̄ sunt aut quia aliter nolūt
manifestare ea Attamen in hoc casu dēt
cūsumā detestacione peccatorū tale dam
nari quasi eciā non caderet in hominē
tale aliquid agere Sed q̄ illud dicebat⁹
ad experiendum discrecionem peccatoris
an sciat distinguere inter ea que fecisset
Sunt enim quidam male respondentes
affirmatiue ad omnia q̄ confessor intro
gat ¶ Decimoctauo p̄gat confessor vt
diximus a generalioribus ad specialiora
a minus turpibus ad turpiora. et quasi
a causis generalibus ad effectus earum
speciales. vt habito q̄ aliquis conat⁹ fu
erit se. aut alium socum luxuriose attrē
ctare. queratur q̄ diu. ⁊ q̄ sepe. ⁊ cum
quot accidit. ⁊ a quāto tempe in tota vi
ta. ⁊ si aliqui erant de suo genere. ⁊ fina
liter in qua p̄te corporis completa est li

bido sua vel altera demum ad alteraz pec
cati hmōi spēm peiorem successiue pote
rit inquisicio ptransire. ¶ Decimono
congiuit put exptus sum q̄ paruuli z a
dolescētes masculi prius interrogent̄ mō
dicto de cohabitatione sociozum et famu
lorum tanq̄ de hīs que prima facie mi
horrent q̄ minus insolita sunt Postmōz
queratur de cohabitatione mulierum an
cillaz ā cognataz Et primo si vnq̄ i eta
te .v. vel .vi. annoz vel eo circa iacuerūt
cū ancillis sicut mos est pueroz Si sic i
quiratur conformiter ad p̄dicta. et certe
r̄piūt̄ oīter horrenda n̄ solum d̄ ancillis
sed in genere primiori. ad qualia nō de
scenditur nisi quasi subito et alatez dicē
do sine mutacione vultus O bene vido tu
similiter fecisti cū talibus et talibus. et si
sic vt heu sepe sit vt prius q̄ dearticulet̄
aliquid amplius fiat practica cōsideracōis
.ri. p̄cedentis. Decollaudando peccato
rem dum peccatum apuit Postmodum
suadeatur p̄ bouo suo velle dicere circum
stancias omnes in particulari sicut de an

illis p̄dixit Ostendendo q̄ pudor ille ad
magnum meritum sibi cedit futuramq̄
opabitur consciencie tranquillitate; ex q̄
nunq̄ alteri deinceps reuelare compelle
tur Estimo autem q̄ femenis conuerso
ordine faciende sint interrogaciones p̄us
scilicet de cohabitatione mutua secū post
modum cū viris aut p̄auulis sed expien
ciam totalem non habeo ¶ Vicesimo
reprehendet forte aliquis audaciam h̄c
confessoris qui talia presumat aperire q̄
vix certe credibilia sunt et fere incogita
bilia nisi ab exptis et seductis aut aliun
de doctis Senciat alius q̄ noluerit Ego
coram deo testor me plures talibz medijs
induxisse ad confessōem qui fatebantur
nunq̄ etiam in lecto mortis fuisse et lia
dicturus cuiusq̄ Laudant tamē deū to
tis visceribus. gratias agentes q̄ ita se
apuerant Quidaz et paucissimi retroire
rolebant aliquādo sed tandem redierunt
fatentes illusionem esse demonis q̄ clau
dit os semel aptū rursus sat̄gebat Aln̄
iā confessi p̄pt̄ omisiōez hmōi in terro

gacionis rursus ad confitendum inducti
aptum michi fecerunt iudicium quā nes-
cessaria sit huiusmōi inquisicio. ¶ **D**is-
cessimoprime iudicabit se aliquis talia vel
nescire vel nolite inquirere qz forte est vt
cirurgicus timid⁹ et inexptus pallefcēs
aut spasmus paciens in aspectu fedos-
rum diorumq; vulnez fatebor cautelaz
esse necessaria z non leuiter debere fieri
descensum ad illa abhomināda nisi con-
fessata precedenza videant⁹ velud inferre
talem conclusionem. Qz si quis nesciat v-
ti cautela tali dimittat cōsulo ne z sibi no-
ceat et peccatorem si semel negauerit ne-
q; deprehensus fuerit scandaliset⁹ z vix i-
futurum conuinci queat. Quale vero de-
beat vniuersale remediuz dari apud oēs
nō dum scio quomō p̄dicatioēs genāles
non sufficere satis puto. In hac tamē in-
terim suz sententia qz tales casus secreti
p̄ vniuersis .xiiij. annoz z infra z p̄ mulie-
ribus neq; reseruari debent. Alioquin nō
video quin multi ex h̄ defectu confessiois
integre pditi sūt. Ad nullos vero āplius

q̄ ad p̄latos spectat remedium et etia;
damnacō si claudant regnū celoz aut p̄
negligenciam aut p̄ huiusmodi rigidio;
rem obseruacionem occultorū ¶ Vice
simoscho videt̄ tanq̄ expediens q̄ in q̄
libet cura notabili curatus si discret⁹ eēt
aut alius loco sui vicarius aut coadiutor
ordinaretur quasi penitenciar⁹ in talib⁹
z circa tales Effet insup diligēs audie⁹ o
fessiones puulorū Iuuenū que cūq̄ tpe
vellet sibi vocare euocando nūc vnū nūc
aliū. q̄ p̄ue te etatis hoies ad hoc forte
non possent induci Prouidenter tamen
quomō caute z circūspecte ambularet q̄
tal⁹ esset ne culpabiles z seducentes hu
iusmōi puulos persequerētur cū directe
vel indire te p̄ malicias exquisitas z for
te confingendas p̄ puulos quāq̄ securi
tas maxima circa hoc esset puritas consci
entiae et intencionis. et q̄ neq̄ v̄bo neq̄
signo quolibet reuelaret que dicerentur
re ad nō reuelādum v̄is oib⁹ iduceret.
Neq̄ darent p̄miam p̄ quā possent puu
li de quocūq̄ notari apud eos circa quos

conuersant^r Demiqz circa hoc melius pōt
tur habere plures confessores mā⁹ discre
tos in pñtencijs inuungendis q̄ reseruā
do casus multos discretis paucis homiez
ad hoc ducere pudore cogente. ne talib⁹
paucis confiteat^r in eternū sicut tollerabi
lius est finire pñiam in purgatorio q̄ vt
infinita paciat^r in inferno ¶ Vicesimo
tercio remanz aliquādo in sacerdote scur
pulus sup confessione peccatoris qz non
dixerit omnia z hoc habet vel scit aliūde
q̄ p confessionez vel qz tenz certa pñcipia
ex iā cōfessatis quod tale peccatū cōmis
serit aut alijs modis quo casu vel remit
tat peccatorem p auisando se vt dictū ē
vel si absoluit p̄dicat sepi⁹ itez. et iterū
qz si celz aliq̄d cōfessio sua z absolucō ve
nit⁹ in valida ē z irrosoria Dicere demiqz
poterit vt si mallet alteri cōfiteri peccat
in noīe domi tantū modo fiat integra cō
fessio sua Sufficit hoc nec aliud erōrit^r
aut rediat si velit alias cū pñsione me
liori ¶ Vicesimo quarto petat cōfessio
a peccatōe si p̄pōat at stinere cū auxilio

dei deiceps a peccatis Item si caret odio
conē alium Item si vult realit̄ dū potēit
alienū restituē Item si occasiones certas
peccatorū vitare pponit vt concubinarū
z vsuras z similia Si aliquod istorum
defuerit non valet absolutio nec tradi de-
bet Si hoc peccatō fateat̄ suadeat̄ tñ ite-
riz agere bona que potuerit vt deus illu-
minet cor ip̄i⁹ Idem dixi⁹ dereuocatione
seductorū malis cōsilijs et morib⁹ p eū
z diffamatis iniuste et similib⁹ nō idrēdo
tamē vltra illud q̄ verisimilit̄ fieri pot̄
talia reparādo ¶ **Vicesimoquinto** Iniun-
gat cōfessor penitentiā non aliā quā v̄ cō-
sensu peccatoris et de qua speret impleci-
onem nisi forte peccata essent publica et
scādaloſa p quib⁹ ad repacionem cogi
debz inuite Ceterū potest aliquādo dare
pniaz de nō peccando tali vel tali crimine
p tēp⁹ certum futurū sub pena aliq̄ vel
pecuniaria vel corpali efficacit̄ soluenda
infra biduū post ppet̄ionem delicti aut
aliq̄ hmōi cōmoueat̄ tamē ip̄e confess⁹
Aut sub debito recedū ad confessionem

ne pniaz hanc aut aliā quālibz acceptet
si noz eam pponet se firmit impleturam
Agnou eritqz grauem in purgatorio qz
in hoc mūdo et gūius omnia soluturum
Ceterū de celando pniaz suā et ea que in
confessione acta dictaqz fuerint et de nō
respondendo ea curiose introgātib9 mo
ueatur **D**eī 33 reliq multa tradi potuerāt
quoz nō nulla iam cōscripsi p̄tīm latino
eloquio. p̄tīm galico in varñs tractatu
lis. z aliñ doctores longe ampliora utilis
cra ac vera **N**ec interim p̄ sui breuitate
ne fastidio sint sufficiāt **E**t quia si q̄s ad
opus hoc saluberrimum bona fide p̄cesse
rit ille plus exercendo z orando q̄ lege
do erudietur atqz p̄ficiet.

ExPLICIT opus mastri Johānis Ser
son De modo audiendi confessiones
cum pulchris circumstancñs ac
consideracionibus

Handwritten note in a cursive script, likely a library or ownership mark, located below the printed text.

Magister Johāes Gerson Sacre pa-
gine doctor necnō Cancellari⁹ Parisiē
Remedia cōtra recidiua

Habet hoc ppū ars quelibet. vt
faciliori conpēdio ad finem du-
cat optatū. Ammirari preterea
nemo debet si in animarū regimie
quod est ars arcium expti i ea faciliora
quidem sciunt et dant remedia cotra mō-
bos vicioz p̄sertim in foro consciēcie vbi
maxime locū habet illa xp̄i formidabilis
sentencia. Si cecus ceco ducatum p̄beat
ābo in foueā cadūt. Placuit idcirco scrip-
tis mandare breuem se habēdi formam
quā quidā Magister in theo'ogia pari-
siē fide morib⁹ et doctrina pbat⁹ obser-
uabat et obseruare consulebat. precipue
cont̄ recidiuū i peccato vel p̄ctis. ad que
cōfessus se nimis sentit inclinātū. De pre-
teritis itaqz dabat satis tolerabilē p̄niaz
attentis moribus z etate confitentis z n̄
nisi de consensu suo. Vt esse sine camisa
vno die in ebdomoda per annū. vel tribz
abstinere. aut vti cicilio et similia. Item

p̄ prima vice confessionis alicui⁹ pct̄i in
vetirati seu detestabilis obrecoꝛdacōnem
sancte gracie quod viciū illud defectum
erat apertū ⁊ sanatum iūngebat vt to
to tempore vite cōfessus diceret quolibz
die bis **P**ater noster ⁊ aue maria. semel
in mane ⁊ semel in sero. miserere mei de
us. vel sile aliquod **E**t sic in istis si cade
bat obliuio. aut impedimentū legitimū
bene valebat vt in alio die posset fieri si
mile vel equalens **S**ed ad p̄uidendū fus
turo. casui ⁊ residuo in morbū peccati q̄
semper deterroꝛ maiorem dabat operam
et studiosius impigilauit sic agendo **U**t
simul eciam de preteritis piam daret in
quantū resistere peccato consueto penas
litatis multū habet ⁊ meriti **I**nungens
bat igitur nō p̄petuo sed ad tempus cer
tum breui⁹ aut longius secūdū volun
tatem ⁊ disposicionē confitentis. quod is
dem confitens p̄ qualibet vice qua incide
ret peccatum tale quod volebat ex toto
sanare aliqua de subsequētibz adipleret
Primo quod i casu illo teneret vno se

quenti die ieiunare in pane & aqua intra
tres dies **S**ecundo diceret certuz psalmo
rū numez **T**ercio si erat sui juris daret i
ecclesia certum iocale. aut aliud bene ca
rum sibi. aut summā pecunie secundum
qualitatem diuiciarū suarū infra tres dies
Quarto q̄ illud infra triū dierum spaci
um teneretur confiteri **Q**uinto non nū
quam addebat quod si quis vehementē
temptaretur facere peccatum tale. et oīno
deliberaret in se sic agere nichiloꝝ per
antea teneret̄ dicere sub iuramēto **S**ep
tem psalmos. aut flectere genua coram
ymagie crucifixi. seu virginis **M**arie seu
alicuius sanctorū. prius q̄nam opus illū
nepharium ppetraret **S**ic emz forsitan
miserabit̄. & orando sic vel se humiliādo
faciat in temptatione puentū & mitiga
bit maris fluctus sustitatos **C**onptum ē
r̄media hec cum adiutoriō diuine gracie
esse efficacissima. tam in foro penē q̄ ex
tra si velit homo bona fide & non elusorie
conuerti a via sua mala & saluari **S**ic et
enim fieri videmus in foro exteriori pub

undig

lico ut pene certe taxentur ad rebelles cō
pe scendū **S**ic domie sic i chamo z freno
maxillas eoz cōstrige q nō approximāt
ad te z cōpelle itrare si vocaē paz ē **S**ic
qz admodū nafo ait ut corp⁹ rēdimas fer
rū pacieris z ignes **U**t valeas amō mul
ta ferēda tuo **C**ausā vero utilitatis
pnie talem reddebat a pori idem magisē
Quomā inquit secūdū aristotilē et exp
genciā **I**ncōtinēs ante passionē seu tēp
taciōz bene deliberat et eligit. sed adueni
ente temptaciōe et vigēte vincit⁹ labitur
et succūbit **T**urbat⁹ q̄ppe iudiciū racōis
et obnubilat⁹ ppt tractū motūqz sensiti
appetit⁹ ita ut nō possit habē cogitaciōez
d deo z honestatē pfectā itegrā z solidā
qz admodū si qs sōpnolēcia qdam sera p
mat⁹ **E**st p̄teria saluberrimū ut p aliq̄d
tribile p̄sens. aut q̄si p̄sens ip̄e t̄reat⁹. z
ideo q̄si sopit⁹ excitet⁹ vel ex sustitet⁹ vi
uicet⁹ qz ad nō cōsenciēdū temptaciōi **M**e
cr̄ enī aliqs ē tama cri temptaciōe pulsa
t⁹ i carne vel alif qui ex toto vel magna
pte desistēt ab implecōe temptaciōis sue

si peccato credet quod in corpore vel in membris vel
bonis graue damnum statim esset incursum
Digilaret siquidem tunc ratio intra se et for-
ti voce clamare: **Q**uid cogitas. quid tibi
vis. quorsum tendis **N**umquid vis per quam le-
ui temptatione. aut dilectione sordida quam sibi
toto in pena fastidium conuersa erit habere vel illud
subire detrimentum. non tibi sic expedit **I**n-
ter haec atque similia verba resilire incipiet a co-
gitatione maligna et auertet paulatim o-
culos rationis ab ea fietque cum adiutorio orationis
et cum consilio pectoris vel alijs congruis re-
medijs ut cesset miserabile illud temptatio-
nis accessum quod et cessabit cogitatum sordis-
dorum suscitatio **D**einceps respondet idem ma-
gister ad duas obiectiones fieri possibiles
Quoniam timor ille seruilis videtur eua-
cuare meritum resistendi peccato **E**st
illuc praeterita transgressionis periculum
De primo dicebat quod ex quo pena ista vo-
luntarie imposita erat et propter deum ex
illa radice primaria bona germiabat pul-
lulabatque meritum. quibus enim non ita sin-
cera et laudabilis sit homini resistentia et

cessacio a peccato in casu p̄dicto quemad-
modum est in virtuoso qui p̄se p̄pter
deum peccata deserit. **N**ihilominus resistē-
cia talis bona est et saltim inductiua v̄tu-
tis sicut de timore seruili resp̄cū timoris
casti doctores determinant. **Q**uāq̄ ibi nō
sit timor tantum nō seruilis sed ī sua ra-
dice primaria filialis et castus est. **R**esul-
tat insup̄ meritum ex approbatione seq̄-
ti dum gaudebit in continēs transacta tēp-
tatione nō consensisse peccato. **D**emū q̄li-
ter ibi esset timor simpliciter seruilis euz
posset confessus ab ista pena liberari non
implendo penitenciam. **A**ttamen implet
q̄ dō z sacerdoti suo vult obediēs existe-
re. **E**t hic sumi potest grata et pulchra cō-
sideracio p̄ sponte viuentibus a religiōe
intransantibus. **A**d alteram obiectioēz dice-
bat simpliciter fieri posse ad im̄pbatioēz
oīm religionum omnūq̄ votoz salubri-
um. **S**ic omnis penitencie suscepcio peri-
culosa esset sic et deus et superiores in suis
p̄ceptis et legibus culpantur. **E**uitat̄
eciam piculum sufficienter per hoc q̄ nō

227

nisi cōfēsu habito confessi et ad tempus
nō ppetuo tales penitencie siue cogitacio
nes imponunt. Siue fiat igit p temp9
illud transgressō aut si diabolo purgente
fieret pene solui possunt z ita homo a no
ua ransgressione liber erit immo et op9
bonum faciet. Qz si transacto tempe stas
tuto remediū videret in effecax aut i
indeterius vertat poterit omitti. si vero
sit vtile sicut spēandum est rursus vales
bāt iterari. Demiqz si salubre antidotum
obegrotātis inobedienciam pestifex fiat
medicus culpa caret. Subide p̄dict9 ma
gister aliud adiciebat iuramentum. Ita
qz si videbat pueros aut alios simplices
minus cogitare p̄cepta dei. et ex hoc li
berius peccasse reddebat eos magis timi
dos et cautos cōtra peccatum p̄ pmissio
nes expressas in manibus suis factas de
cauendo deiceps a tali vel tali peccato.
Per hoc enim promissōem in baptismo
factam de obseruacione legis xpi tanq̄
abolitam a memoria vel transgressam re
nouabat et per modum cuiusdā recogni

174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

tionis itez promittendo reparabat. Sic
moyses et iosue respectu filioꝝ israel. sic
plerumq; hoies post primaz consideraci
onem fedus antiquum retractant et me
unt **N**eq; arbitret^r aliquis pmissiōem
talem patere discrimen. aut fractionem
eius esse casū spāliter reseruatū. qm̄ nul
lum ibi notū ē. cū nō nisi resp̄cū illoꝝ que
alias eēnt licita et quib; cōterens iplicite
vel explicite pmissiōz talē facit. aut inno
uat sc; cōtra dei p̄cepta de cetero mortalit̄
nō peccabit **E**rit att̄n transgressio depac
tidēs d̄terior q; 2 cōmicio diuini p̄cepti iā
sibi facta est ludior. **R**ursus idem mgr̄
pvidebat diligēter ne cōfessus suꝝ eēt dei
ceps occasio p̄marie corrupciōis alioꝝ p̄
st̄im iuuenū. 2 q; sibi sufficerz dānacō p
dicioꝝ p̄pa spāliter i peccatis ḡuioꝝ
et abhoiandis **I**mmo nec noiandū palā
ne pias auēs polluāt **O**ccurrebat diligē
ter puidēdo v̄ns oibus cōmiaciōzē pena
rū obligaciōz. ne confessus transiret i de
terioꝝem spēm ex societate seu cōmiaciōe
puersa **E**t explicabat qñq; p̄ticulariꝝ sic

clam et secreto fieri pōt dū videbat oportu-
num **M**alebat em̄ cōfessuz suū dimit-
tere z tollerare in sua libertate q̄ ad pec-
cata aliq̄ m̄ius ḡuia. q̄ ita eūdē vrgē ab
omni pte. ne ad deteriora laberetur **Q**ñ
autem et q̄liter illud fiendū est magis do-
cebit virtus et ars z vnctio sc̄i sp̄s z cir-
cūstāciaruz oim̄ pticulācium consideracio
quā scriptis ant̄ v̄bis possit edoceri **P**o-
stremo dabat consiliū idē m̄gr̄. vt cōfite-
tes nō refugerent. sed p̄ dono maxio re-
putarent habere p̄itos cōfessores mori-
b9 et sc̄ia et lōgo expimēto p̄batos q̄ q̄-
rerent nō q̄stū p̄pau. sed sincero corde sa-
lutis am̄an **E**t itez p̄ cōgruis remedijs
otra singula vicia laudabat plurimū cō-
pilacionē seu sūmā de vicijs et v̄tutibus.
Laudabat demiqz p̄ bōis affectib9 gene-
randis libētez cōuersari cū viris bōis z d̄-
uotis qz vox dina ē **C**ū scō scūs eris. eo-
rum itaqz colloq̄a sūt ignita vehemēter z
stimulācia ad v̄tutez **S**ed ad scōz patz
vite et exēpla freq̄nter z attēte lecta ve-
hemēter p̄ficiūt ad infundēdū cordibus

nris diuini aoris affectu. et tñ in omnibus
et sup omnia diligētes pmissiōs suas que
omne desideriu supāt seqmur. amen.

Preterea ille circūstācie q̄ hñt̄ p hūc
versū inq̄rens sūt in cōfessiōe a cōfessōe
Quis qd̄ vbi qb̄ auxilijs cur quō qñ.

Per q̄s intelligit̄ an sit iuuis ā senex
cleric⁹ vel laic⁹. solut⁹ vel ligat⁹. **P**er
qd̄ an sit res sacra vel nō. **P**er vbi an sit
in loco sacro publico vel occulto seu pua
to. **P**er quib⁹ auxilijs an cū pugno bas
culo aut gladio. **P**er cur q̄ intencioē an
racioē vindicti vel rapiēdi. **P**er quō an
pussit aliq̄ fortit̄ vel remisse. **P**er qñ
ā in q̄dragesima vel in alio tpe sac⁹ zc̄ vel
aliter zc̄. **T**ēp⁹ locus mot⁹ nūer⁹ mora
sciētia etas. **U**tē p q̄s notant̄ oēs cir
cūstācie psoāles **D**oc ē dicere. vtz̄ fuēis
puer⁹ vel adolescēs. iuuenis vel senex zc̄.
Et circa q̄t̄ ānos. nobilis an ignobilis. li
ber an seru⁹. domesticus vel extrāe⁹. in
dignitate vel officio cōstitut⁹. **S**ane mē
tis an nō. cōpos raciois z̄ scie. scz̄ si sciui
sti s̄ peccatū esse vel dubitasti. ā nesc. sti

vel nesciūsti Si fuisti solutus vel cōiug
tus **R**eligiosus vel secularis **C**leric⁹ vel
laic⁹ **C**ōsagne⁹ . affims vel extrañs In
sacris ordimb⁹ vel n̄ **E**t in q̄ religioē vel
in excellēti ⁊ arta vel in laxior ⁊ sic dāis
Per qđ notat⁹ gē⁹ p̄cti **H**oc est vtz
cōmiserit fornicaciōz simplicē vel adulteri
um qđ maius ē **I**ncestū scup⁹ vel raptū
Itez vtz homicidiū volūtariū vel caūale
Vtz furtū vel saclegiū ā rapimā **I**t v:
tz p̄ctm qđ omisit sit enorme mediocre
uū **I**tez vtrū sit māifestū vel occultum.
Vtrū qđ aduanū ⁊ ferens et in consuetu
dine ductū **A**n recens ⁊ nup factū ⁊c
Grau⁹ em̄ est dicē ⁊ facere āquit coram
eo q̄ potest ex hoc sumere occasioz pec
candi q̄ illud occulte facere **E**t gū⁹ est
simulare se esse patientē hñdo irā in cor
de q̄ se oñdere turbatū sic est **N**oz dādo
tam alicui p̄ hoc mali exempli occasionez
Et ideo non sufficit dicere sui irat⁹ s̄ ver
bo michi dicto sed debet addere ⁊ similas
ui me esse patientē in sigms exteriorib⁹
vt r̄putarer humilis vbi eram supb⁹ ita

q̄ cū illa simulacōe addidi mendaciū ad
iram q̄ occultaui. **I**tem non sufficit dice
re tetigi bertam impudice sed optet dice
re locū corpis scilicet manuū vel pectus
supra panuū vel ad nudū. **E**t dicas mod
scilicet cū ore manu vel pede zc. **¶** Quo
mō hoc ē naturalit̄ vel contra naturā z
pprie quē modū habueris in agēdo vel
paciēdo qd̄ melius actu quam lectōe sci
tur. **G**rauis enim ē tangere bertam oscu
lando q̄ ip̄az in eodē loco tangē pede q̄
magis impudic⁹ ē mod⁹ ille tangendi.
Ideo non sufficit dicere vt supra b. tetigi
bertā. **I**tem non ē ita graue vnū peccatū
simplicit̄ sicut ē ill⁹ cui⁹ occasione plura
alia cōmittunt̄ ut si q̄s fecit aliq̄ defectū
p̄ quo alius ē accusat⁹. **¶** non excusasti
innocentē. vel si p̄ defensiōe vni⁹ menda
cī ptulisti verba iniuriosa. aut incurri
sti. plura alia mendacia. aut si p̄ excusatio
ne vni⁹ mendacī vel peccati cōmisisti
p̄nitiū et ob hoc fuit suspicio de a° vel fac
ta est punitiō super aliq̄ p̄pter hoc vel
orta est turbacio aliq̄ inter aliquos. **O**ia

illa explicari debent **C** Quando hoc ē
quo tempe. an sacro puta festis quadra-
gesime z alijs ieiunijs. aut in non sacro
puta dieb; festis z priuatis **I**tem vtrum
ante acceptam penitentiā vel etiam post
non seruando sed frangēdo pñiaz **G**raui-
us namq; ē cauere a missa vel oīari die
dominico vel in festo solempni q̄ in alio
die simplici **E**t graui⁹ est q̄cūq; pctz in
magna solempnitate q̄ alio tempe **E**t
graui⁹ est non vocare orationi vel esse
dissolutum in lingua vel relaxatum in
gula quando homo debet communicare
Et in die quo homo cōmunicat vel cele-
brat quā alio tempe **U**bi hoc est in
quo loco scilic; si peccatū sit factū in loco
sacro vel nō sacro in domo dominor; vel
alibi in aliq; loco cui reuerenciam exhibi-
beri debuisti **N**am circumstantia loci
sacriati multum aggrauat peccatum.
Graui⁹ enim est peccari in ecclesia q̄
in domo **E**t grauius est cogitare aliq;
uid inonestum quando oras vel scri-
bis quando dicis missam vel officium.

Et graui⁹ est r̄spicere aut tangere a m
mo impudico corp⁹ hominis sub panmis
q̄ manū vel pedem q̄ magis libidiosa
est ibi delectio **C**eter quos hoc est q̄
bus mediatoib⁹ vel adiuuantib⁹ aut mē
nuncijs q̄a p talib⁹ homo reus et obliga
tus p peccatis eoz. et ip̄i cum eo sunt p
ticipes criminis vel damnacōis **I**tem p
quos vel quas .i. cū q̄bus. vtz fuerint
religiose virgīes cōiugate vel solute **I**te
p quos .i. p q̄bus vel contra quos vel con
tra quas **I**tem an sol⁹ an cū socijs **G**ra
uius enim peccat qui plures secū peccat
facit **G**rauius est etiā esse in obidientē
aut irreuerentem patri vel matri pprie
q̄ illi cui nō tenetur sic obidientā vel re
uerentiam exhibere **E**t graui⁹ est tur
bare vnā sanctā homiēz aut deridere q̄
vnū homiēz viciosis **E**t grauius est pro
uocare vnā personam religiosam ad a
liquod peccatum quod est contra proues
tionem q̄ vnū vel vnā m secularem in
ducere ad idem peccatum **E**t graui⁹ est
r̄spicere i pudice vnū iuuiēz aut muliēz

Et vnā religiosā q̄ secularem **H**oc idē
intellige de tactu et quocūq; actu et ver-
bo impudico nō sis ergo cōtent⁹ dicē nō
bene custodiui visum auditum tactum et
sic de alijs **A**ut dicere iteravi aspectum
in facie persone cum complacencia ⁊ ima-
ginatione impudica. sed dic qualitatem
et condicionem persone. ⁊ si de visu sic ex-
pedit dicere. multo magis de verbo ipu-
dico puocante ad peccatum **E**t similiter
de tactu aut cōmotatione carnis libidino-
sa habita ex allocutione vel appinq̄tiōe
ad corpus alicuius. **Q**uociens hoc est
quot vicibus vt peccata dicat non tantū
specialiter sed etiam indiuidualiter ⁊ ad
memoriam reuocat sub cōcerto accusacione
numero vt non solum confiteatur pec-
cata sed etiam vices et iterationes vt dis-
cat quotiens cognouit fornicariam siue
adulteram. et vtrum vnā vel plures.
quotiens dixit proximo verba contume-
liosa. quociens iterauit malum vel iniu-
rias. vt dicit **A**ugustinus. **V**lnus iteras-
tum tardius sanatur et cetera.

Cur hoc est q̄ suggestionē vel inten-
tione hoc feceris . et q̄li temptacione viz
si ip̄e p̄uenerit temptacōez eam in se p̄
curādo z materiā mali in cogitacōe assu-
mēdo **V**el eciam fedas cogitacōs volūta-
rie ad delectacōz habendo . et turpes ac
carnales ymaginacōes . vt cici⁹ ac fordis
us in eo surgat stimulu⁹ tēptacōis **V**el
vtz p̄uent⁹ sit ab ip̄a temptacōe **N**am
suscitare sibi temptacōz multo grauius
est minus temptaciombus vinci **I**tē vtz
sponte fecerit vel coact⁹ z q̄li coactione
absoluta viz an condictōnali **I**tem vtz
cupiditate vel paupertate **V**tz in ludo vel
nocendi **I**tē vtz aliquē coegisti vel idux
isti ad peccandum quasi nō sufficeret tibi
ppria dāpnacio **G**rauius enim est facē
q̄cumq; peccatum cum intencione puo-
candi aliq̄ ad simile aut ad aliud pecca-
tum quē ad satisfaciendū sibi ipsi tantū .
vt si noueris defectum alicuius quē enar-
ras vt facias ipsum despici aut minus re-
putari propter inuidiam tuam vel aliam
maliciam **A**ut si fecisti alium actum cum

oculis aut cum manibus contra aliquem
vt prouocares eum ad malum. et sic de
alijs peccatis factis studiose non tan-
tum in dampnum facientis sed etiam in
proximi detrimentum in quibus opus
est explicare intenciones maliciofas.

Tales em̄ assimilant^r diab^o seu demo^{bo}
qz student animas p̄dere p̄ quarū salute
xp̄istus sanguinem suum effudit **N**otā
dum qz quedam circumstancie adherent
ipsi peccato vt detestacio in vicio sodomi-
tico horribilitas in homicidio. **I**tem qua-
litas vt in peccato occulto vel manifesto
Quantitas vt in peccato enormi medio-
eri vel paruo z flēs **Q**uedā circumstancie
adherent p̄sone peccatis. vt dignitas li-
bertas sciētia etas sexus. **Q**uedam nec
peccato nec persone sed extrinsecus con-
siderantur vt locus tempus. tales omnes
tenetur homo confiteri pro posse ⁊ dolere
Unde leguntur angeli dixisse **L**oth ge-
nesis decimono. **S**alua animam tuam
noli respicere post tergū. nec stes in om-
ni circa regiōe p̄ qd̄ cūstācie accipiūtur

et job .vij. non parca ori meo loquor in
tribulacōe spirit⁹ mei. confabulabor cū
amaritudie anime mee **P**eccator etiā
cōfiteri et dolore debz de bonis omissis q̄
facere bene potuisset **I**tem de tempe ma
lo expenso et inutiliter **I**tem si alijs fuit
malū exemplū et p hoc eos a deo r̄traxit
z suo exemplo ī malo cōfirmavit **I**tem
qa alijs nō exemplū bonū **I**tem quia bo
nis tristitiam de peccatis suis intulit **I**te
fideles in purgatorio ppt̄ mortalia p̄ta
ī quibūs fuit suffragiis defraudavit **E**t
etiā p qbūs tenebat orare **I**tem in om
nibz hijs benignissim⁹ et bonū deum suū
benefactorē iuste offēdit **D**eo gracias

ExPLICIT op⁹ **M**agistri **J**ohannis **G**er
son **S**acre pagine **D**octoris necnō **C**ā
cellarij **P**arisiens. **R**emedia cōtra r̄cidua